

Egy hosszú élet rövid pillanatai*

SZÓDI ISTVÁN

Pest megyében, Dány községben születtem 1898. december 23-án. Édesanyám – Szódi Borbála – férjhezmenetelét és az én születésem körülményeit csak évek múltán, anyámtól tudtam meg.

Anyám férjhezmeendő leány volt, amikor apámhoz, Kurunczi Flóriánhoz ment feleségül, azaz csak élettársul, mert törvényes házasságot nem köthettek azért, mert a leendő apám az első feleségétől válófélben volt, külön éltek. De hogy az anyám jövője biztosítva legyen, apám a tulajdonát képező földingatlanát anyámnak ajándékozta, illetve hivatalos szerződéssel eladta. Együttélésük alatt eltelt 3 év, szerencsés gyermekáldás nélkül. Ez idő alatt született ugyan két gyermek, de csak rövid ideig éltek. Talán az a nem szerencsésnek mondható együttélés volt az oka annak, hogy apám visszafogadta az első törvényes feleségét, anyámnak pedig vissza kellett mennie a szülői házba, akkor már várandós állapotban. Szülei azzal vigasztalták, hogy majd csak lesz valahogy. Lehet, hogy az útban levő gyermek sem marad meg – az előbbiekhöz hasonlóan, így nem lesz gond a felneveléssel. Nem így történt. 1898. december 23-án világra jöttem, anyám szomorúságát enyhítő öröme.

Múltak az évek, a homokban ülő, játszadozó, csoszogó, talpraálló gyermekidő alatt a földműves asszonyok magukkal viszik a kisgyermekeket a mezőre. Én is így kerültem ki egy alkalommal a „Nagy völgybe”, ahol egy kis patak folydogált, és vízével több, 8–10 m-es tavacsát táplált, amit a kendertermelők kenderáztatónak használtak. Anyám leültetett a tópartra, ő pedig egy társával szedte ki a tóból az áztatott kenderkévéket, amit a parton szárítottak, és amiből a házivásznat szőtték. Én ültem és játszadoztam a csörgővel a kezemben. Mögöttem kukoricatábla volt. Arra lettem figyelmes, hogy a kukoricásban valami zörög.

* Az 1997. évi erdészettörténeti pályázaton III. díjban részesült mű.

Egy ember lépett ki vadászpuskával a kezében, odajött, beszélgett és továbbment. Később tudtam meg, hogy ő lett a nevelőapám, akivel rövid idő után anyám házasságot kötött. Így kerültem én is anyámmal együtt a nevelőapám falujába, Vácszentlászlóra.

Ezt megelőzően anyám kapott egy felszólítást az Állami Illetékkiszabási Hivataltól, hogy a vérbeli apámtól vásárolt ingatlan után fizesse ki az állami illetéket. A felszólításra anyám és szülei úgy reagáltak, hogy elmentek a helybeli községi jegyzőhöz, aki írt egy nyilatkozatot, hogy a kiszabott illetéket nem tudják és nem is fogják kifizetni. Ezek után az annakidején felajánlott élettársi biztosíték semmivé vált, maradt a gyermektartási járulék, havi 9 korona. Ezt a kis pénzt kuporgatta össze anyám, amiből a szűkös életszínvonal javítására vásárolt egy fejőstehenet. Ez már az 1900-as években volt, amikor az anyám Vácszentlászlóra került a második férjéhez. Vele mentem én is, és itt kezdtem járnai 6 éves koromban az elemi iskolába.

Az iskolai felszerelésem egy házivászonból készült tarisznya volt, benne egy palatábla palavesszővel; ez volt az első évemben. Később a tintásüveg, toll és a tankönyvek kerültek a tarisznyába. Az iskolai szünetet, a nyári hónapokat részben Vácszentlászlón az anyámnál, részben Dányon, a nagyszüleimnél töltöttem. Ezek a változások lelkileg egy kicsit mindig megráztak, ilyenkor elfogott a vágy a megszokott környezet, a játszótársak, iskolatársak után. Így történt meg az is, amikor egy ilyen helyváltoztatás után nagyszüleim tudta nélkül elindultam Dányból Szentlászlóra. Már az út egynegyed szakasza mögöttem volt, amikor elért egy kétkerekű, egylovas kocsiszerűség. Megállt mellettem, és a kocsin ülő kérdezte: hová mész, te gyerek? Mondtam: Szentlászlóra. Na gyere, elviszlek, én is oda megyek. Örültem a segítségnek, mert még az 5–6 km-es útszakaszból bőven lett volna gyalogolni való. Útközben megtudtam a jótevőmtől, hogy ő a falusi kovácsmester és a nevelőapámat is ismeri. Szentlászlóra érve, házunk előtt a kovácsmester letett kocsijáról. Én bementem a lakásba, ahol anyám meglepődve fogadott, de nem büntetett meg a szökésemért, azt már nem tudom, hogyan értesítették az aggódó nagyszülőket hollétemről. Ezen a nyáron már nem mentem vissza a nagyszülőkhöz, maradtam a szüleimnél, itt is volt elfoglaltsá-

gom; legeltetem a teheneket a mezei útszéleken, meg a lekaszált réteken. A következő nyarat mégiscsak a nagyszüleimnél töltöttem, mert ott nagyobb szükség volt rám. Ugyanis a nagyapámnak 5 kh földje volt, szántó, szőlő, rét, legelő együttvéve. É mellett még földet bérelt – lehetőleg a főváros közelében –, ahol a termést tudta értékesíteni. A bérelt földben dinnyét termelt, az érés idején dinnyecsőszre volt szükség; erre ott voltam én. Szerettem ezt az idénymunkát, ami 2–3 hétig tartott, ennyi volt a dinnyeérés ideje. Tolvajoktól nem kellett tartani, inkább a mezei nyulak garázdálkodtak éjjelenként, foguk nyomait itt-ott lehetett látni a dinnye héján. Védőbástyám egy élő kunyhó, meg egy öreg házőrző kutya volt. A kunyhót azért nevezem élőnek, mert a tartóelemeket élő napraforgó képezte. A készítése úgy történt, hogy kora tavasszal kijelöltük a kunyhó körvonalait; ide beültettük a napraforgómagot, amiből dinnyeérésre kifejlődtek a megfelelő száraz, ezeket a csúcson összekötöttük, zsuppal befödtek, a bejáratra egy pokrócot akasztottunk, ezzel készen volt a kunyhó, cca. 2–3 héten át ez volt a lakásom.

A dinnyeszezon végén, amikor elhagytuk a dinnyeföldet, nagy eső esett. Indulás előtt, amikor már a néhány használati tárgyat is a szekérra raktuk, hívtuk a kutyát is, de nem jött ki a kunyhóból. Én a nagyapám ülése alá bújtam, ott nem ért az eső. Nagyapám egy pokróccal védekezett az eső ellen, miközben elindultunk hazafelé. Később, amikor megállt az eső, kibújtam az ülés alól és figyeltem, hogy jön-e a kutya utánunk, de nem jött. Nagyanyámnak elmondtam a kutyaesetet, mire ő azt tanácsolta, hogy kiabáljak a kéménybe: „Ficó, gyere haza!” Megfogadtam a tanácsát, a kutya négy nap múlva hazajött, aminek örültünk. Még volt az iskolai szünidőből pár nap, amit itt, a nagyszüleimnél tölthettem. Ez alatt legeltetem a két lovat a falu melletti homokbuckás legelőn – úgy hívták, hogy „Szurdok alja” A legelőn sok ürge élt, a bokros területeken madarak fészkeltek, ezek megfigyelésével töltöttem az időt, amíg a lovak legeltek. Legeltetés után a lovak hazavitelével volt egy kis gondom (no nem én vittem a lovakat, ők vittek engem), én csak a hátukon ülve mutattam a helyes irányt, de éppen a ló hátára való feljutás okozta a gondot. Keresni kellett egy megfelelő homokdombot, amiről fel tudtam kapaszkodni a ló hátára. Ez a lóháton való utazgatás nem volt

mindig zavartalan. Előfordult, hogy a faluban a kortárs gyerekek és a kutyák megzavarták a lovakat, és ilyenkor bizony megtörtént, hogy a földön találtam magamat, de sérülés nem esett.

Telt az idő, megkezdődött az iskolai tanítás, visszautaztam Vácszentlászlóra, a szüleimhez. Itt csak az iskolai feladatok tanulása volt a dolgom, mezőgazdasági munka nem volt.

Nevelőapám földnélküli napszámos ember volt, családját alkalmi munkákból tartotta el. Vállalt kőműves munkát, hajnyírást, borotválást és részes arató munkát, amiben én is tudtam segíteni aratás idején, mint marokszedő. Édesanyám a háztartást látta el, de időnként, amikor saját gyerekeit szoptatta, vállalt még az állami csecsemőgondozóból bérszoptatásra csecsemőt, ami anyagi segítséget jelentett a szűkösen élő családnak. Némi jövedelmet jelentett az is, hogy a téli hónapokban bérbe adta a szobát a helybéli lányoknak estéenként 6 órától 10 óráig tartó használatra. Itt a lányok a magukkal hozott guzsalyra kötött kenderrostszálakból fonalat fontak. A szobában elért 8–10 lány és közöttük szorongva még egynéhány legény. A legények azt lesték, hogy mikor ejtik el a lányok az orsót, amit gyorsan felkaptak és csókért visszaadtak a lányoknak. Ezt a játékot elősegítette a petróleumlámpa pislákoló lángja is, amikor az a levegőhiány miatt ellobbant és fény nélkül maradt a szoba. Ilyenek voltak a falusi fiatalság kellemesen hasznos szórakozásai.

Édesanyám négy gyereket szült a nevelőapámnak, ebből egy csecsemőkorában meghalt. Élt még a családban egy idős ember is, a nevelőapai nagyapám, aki mezőőri munkát vállalt, amiért a földtulajdonosoktól részben terményt, részben pénzbeni fizetést kapott.

A következő iskolai szünet alatt – 10–11 éves koromban – már Vácszentlászlón maradtam a szüleimmél, és munkát vállaltam – a többi iskolásokkal együtt – a nagybirtokosoknál. A falu határában elterülő cukorrépatáblákon gyomlálást és répabogárszedést vállaltunk, amiért napi 80 fillért kaptunk. Összegyűjtött keresetemből jutott egy pár félcipőre is, amit Agulár Ignác budapesti cégnél árjegyzékből rendeltem 5 koronáért.

Amikor már az elemi iskolát elvégeztem, állandó jellegű foglalkozást vállaltam a helybéli hentes-mészárosnál. Itt az volt a teendőm, hogy a levágásra tartott birkákat gondozzam, legeltessem és

vágások alkalmával segédkeztem. Ez nem volt valami lélekemelő foglalkozás, nem is szerettem. A birkák legeltetését szívesen vállaltam, bár itt is volt egy kis bökkenő; ha időben nem vettük észre, a birka ráment a lucernaöldre legelni, ettől felpuffadt és elpusztult. Egy esetben az én birkáim között is volt felpuffadt birka, ráültem és addig dögönyöztem, amíg rendbe nem jött.

A következő évben, 1912-ben, új munkahelyet kaptam, itt, a faluban élő, régi földbirtokos családnál. A családból ketten éltek az ősi házban, Margit és Alajos, a két testvér. Az egyik nem ment férjhez, a másik nem nősült meg. Öten voltak testvérek Márher néven; Aladár Budapesten volt tanácsnok-lőjegyző, Árpád ugyancsak ott postatiszt. A lány férjhez ment a szomszéd község jegyzőjéhez. Az ősi házban lakó két testvér a maradék pár hold föld bérletéből és a házhoz tartozó nagy kert termékeiből élt. Méhészetük is volt, ezt a szomszéd, Mihály bácsi kezelte, akinek saját méhcsaládjai is voltak, tőle tanultam a méhészetet, amivel később én is foglalkoztam.

Napi munkáim voltak: három szoba takarítása, a konyhakert és a virágoskert gondozása, malacok etetése, meg egyéb, küldönc munka. Ezért kaptam havi 10–15 koronát és teljes ellátást. Lakásom a melléképületben volt, ami két szobából és konyhából állt. Ez bérbe volt adva egy budapesti vadásztársaságnak; ebben lakott a vadőr is, aki nőtlen fiatalember lévén az étkezést is itt, a családnál kapta. A bérelt lakás kisebb szobájában lakott a vadőr, amiben – az ő jóvoltából – nekem is jutott egy fekvőhely. Jó barátságban megférünk a kis szobában. A nagy szoba a vadásztársaságnak volt fenntartva, vadászatok alkalmával. A vadászok közül hármat ismertem név szerint: Zavadik Ede gyárost, Töpfer Róbert mérnököt és Tanai Frigyes színművészt, no meg a vadórt, Győri Istvánt. A közelebbi ismerkedésre a vadászokkal akkor került sor, amikor időnként belátogattak a bérelt házba, és a felszolgálat, mint mindenek gyerek, én végeztem. Itt követtem el azt az udvariatlanságot, hogy nem fogadtam el a borraivalót, mert sértőnek találtam.

A vadászok autóval jártak Budapestről Vácszentlászlóra vadászni.

Egy vasárnap délelőtt Gödöllőn jártam – gyógyszerért. Hazafelé indultunk egy alkal-

mi lovas kocsival, amikor megláttam az ismerős autót a gödöllői nagyvendéglő előtt. A vadászok éppen jöttek ki a vendéglőből, megismertek és felültettek az autóra. A váratlanul gyors hazaérkezés történetét elmondtam a munkaadómnak, mint az életem első autóújtát, a számomra szép élményt.

Autó ebben az időben a falusi gyerekek előtt még csoda volt. De még kerékpárt is ritkán lehetett látni! Itt, a faluban is csak a vadórnek volt, amin megtanultam kerékpározni. A Márher családnál jól éreztem magam, de egy jövedelmezőbb munkahely volt kilátásban a helybéli községházán. Ide fiatal gyerekekbereket kerestek – kettőt – kishírói szolgálatra. Akkor már 15 éves voltam. Ezt a munkahelyet a községi főjegyző ajánlotta, aki ide, a Márher családhoz járt étkezni. A felajánlott munkahelyet 1914. január 1-jén Botlik János kortársammal elfoglaltuk, és beöltöztünk a ránk szabott szolgálati egyenruhába, amire büszkék voltunk.

Munkakörünkbe tartozott az irodák fűtése, takarítása, hivatalos levelek kézbesítése és a lakosságot érdeklő rendeletek, hírek dobpergetés közben való közzététele. Ebben az évben tört ki az első világháború. Ezt a világrengető hírt is az utcákon 150–200 méterenként megállva, dobot pergetve adtuk tudomására a falu lakóinak. Amikor ez a szerződési idő lejárt, nem maradtunk tovább a kishírói poszton, kollégám visszament földet művelni, én pedig egy újabb, állandó munkahely után érdeklődtem.

Ezért fordultam az előző évi munkaadómhöz, Márher Margit kisasszonyhoz, azzal a kéréssel, hogy a fivére, aki Budapesten, a központi városházán főjegyző, tudna-e nekem valami állandó munkahelyet. Márher kisasszony megígérte, hogy beszél a fivérével, várjam meg a választ. A választ megkaptam 8–10 nap múlva azzal, hogy felvételre jelentkezsem a budapesti központi városházán.

1915. március hónapban jelentkeztem, és felvettek irodaszolgái beosztásba. Lakásom Budán volt egy ismerősömnél, akivel együtt laktam albérletben, innen jártam naponta a munkahelyemre.

Múltak a hetek-hónapok, de a falu, a természet utáni honvágyam nem múlt el. Ezért az 1916. év január hónapban lemondtam a nagyvárosi munkahelyemről, hazaköltöztem a szüleimhez.

Szüleim nem nagy örömmel fogadtak, hogy ott hagytam a jól fizetett munkahelyemet. No meg az időközben már felszaporodott családtagokat – velem együtt hét fő – nehéz volt elhelyezni az egyszobás, konyhás, régi, zsúpfedeles agyagházban. De azért megoldódott a téli alvóhely ügy, hogy egy szalmazsákot bevitettem a szoba padozatára. Ez volt a kényelmes, téli alvóhelyem. A nyári hónapokban már egy házilag ácsolt faágy volt az alvóhelyem, kinn az eresz alatt, ahol a korai napsugarak mellett az eresz alatt fészkelő fecskeszalád csivitelése volt az ébresztőm. A nyári mezőgazdasági munka kora hajnalban kezdődött, ekkor könnyebben vágja a kasza a szálás gabonát. Nevelőapám részes aratást vállalt, ebben a munkában segédkeztem neki. Szerettem a mezőgazdasági munkát, de mivel saját földtulajdonom nem volt, nem látam az életpályámat – alkalmi földmunka vállalással – megalapozottnak. Ezért minden vágyam az erdészeti pálya volt.

1916. június hónapban levél útján érdeklődtem az akkori görgényi és lipótújvári erdőőri iskoláknál a felvétel lehetőségéről. A válaszban közölt tandíj és anyagi feltételek részemről elfogadhatatlanok voltak. Ezért hát nem volt más, mint a magánúton való megszerzése az erdőőri szakvizsgának. Erre volt lehetőség; ha a tanuló előzőleg legalább három évet töltött gyakorlatban erdészetnél, és megtanulta az iskolai tananyagot, vizsgázni mehetett. A gyakorlati évek megszerzésére egy lehetőség volt: a valkói erdőgondnokságnál munkát vállalni, és itt az erdészeti teendők gyakorlati részét megtanulni. Az erdőgondnokságnál 1916. augusztus 1-jén jelentkeztem – a községi jegyzőtől kapott ajánló levéllel. Ennek alapján az akkori erdőgondnok, Vermes Viktor főmérnök, elfogadott tanulónak. Munkabeosztásom részben irodai, részben külső erdővédelmi, csemetenevelő, termelőmunkákkal való ismerkedés volt. Kezdetben naponta gyalog jártam a munkahelyemre. Később ez a napi 5 km-es gyaloglás a munkahelyemig megszűnt, mert mellékmunkát vállaltam. Segítettem a vezető főmérnöknek a háziállatok é. méhek gondozásában. Ezért kaptam teljes ellátást és az ott üresen álló erdőőri lakást. Ez a lakás azért vált üressé, mert az ott lakó erdőőr, Pogáts Ferenc az orosz fronton hősi halált halt, a családja Gödöllőre költözött. Ellátásom nagyon kedvemre való volt, örömmel végeztem érte a házi munkát. Ide tartozott a méhek gondozása is, amit nagyon

megszerettem; a későbbi években saját méheim is voltak. Most a szakmai tudás megszerzése volt a célom. Ezért igyekeztem a csemetenevelés, -gondozás, erdősítés, fakitermelés stb. szakmai teendőit megismerni, aminek elméleti kiegészítésére nagy segítség volt a Bedő Albert-féle szakkönyv is. Az erdőgazdálkodás anyagi terheit nagyon megkönnyítette az a lehetőség, hogy a fakitermelést részes alapon, az erdősítést, csemeteültetést, ápolást köztes alapon, díjtalanul vállalták a környező falvak lakói azért, hogy tüzelőhöz jussanak és a csemetesorok között kukoricát, burgonyát termelhessenek. A falu szegényebb lakói a faluhoz közeli erdőből lopással próbálták megszerezni a tüzelőanyagot. 10–12-es csoportokban lopakodtak be az erdőbe, és szedték össze a száraz, lehullott gallyakat, és hátiteherként vitték haza, ha nem találkoztak az őrrrel. Ellenkező esetben be kellett vallani a személyi adataikat, és ellenük az illetékes bíróságoknál feljelentést tettünk.

Későbbi években lehetőség volt arra, hogy egy hátiteher rőzse árának befizetése után vihettek rőzset az erdőből. Ezzel kevesebb lett a rőzsetolvajok száma, de még így is 150-200 feljelentéssel zártuk az erdőkárnaplót az év végén. A büntetés esetenként az illetékes járásbíróságnál 1-1 napi elzárás volt, de indokolt esetben ez is elmaradt.

Az erdőgondnokság irodai személyzete a vezető főmérnökön kívül egy erdőőr és én, mint gyakorló napibéres – leendő erdőőr – voltunk. Az erdőgondnoksághoz tartozó erdő 5 védőkerületre volt osztva. Minden kerületnek volt egy szakképzett erdőőre, aki a rábízott területen folyó mindenféle munkálatokat irányította és végezte a vezető gondnok (főmérnök) utasítása szerint. Az utasítás pedig az erdőfelügyelőségek által kiadott tervek alapján történt. Kivételt képezett a valkói erdő, mert ez udvari vadászterület volt, és így a vadászhatóság befolyásolta az erdő mikénti használatát. A vadászati teendők is egybefonódtak az erdőgazdálkodással, ezért az erdésznek is előnyt jelentett a vadgazdálkodás ismerete. A vad az erdő örökös lakója, ez az élettere, kitiltani onnan nem lehet. Vadkárosítás ellen drága kerítésekkel védtük a fiatal erdősítéseket. De az üregi nyulak ellen még ez sem használt, mert a kerítés alatt kapart kotorékon bejutott a tiltott területre. Vadászata, irtása meg volt engedve minden időben és minden eszközzel, mégis eléggé sok volt belőle. Végre egy betegség

(Myxomatózis) pusztította ki az üregi nyulakat majdnem teljesen a valkói erdőből. Közben múltak a hónapok.

1918. januárban katonai behívót kaptam, s bevonultam a budapesti Üllői úti honvédlaktanyába katonai kiképzésre. Kemény napok következtek. Ekkor már negyedik éve dúlt a világháború. A laktanya fűtetlen volt, még a pokróctakarók is hiányoztak, amit szalmából fonott takarókkal pótoltak. A tarthatatlan állapotok miatt innen Budára, a Kelenföldi-laktanyába költöztünk. Itt már emberibb körülmények között töltöttünk el egy pár hónapot.

1918. október 1-jén kimentünk az olasz frontra. A front mögött, egy kis városban (Cividale) szállásoltak el, itt vártuk a további parancsot. Pár nap múlva századunk felét bevezényelték a tűzvonalba, ahol fogságba estek. A visszamaradt félszázaddal október végén – a forradalom hírére – elindultunk gyalog Csividaliból Lejbakig. Itt a jugoszlávok adtak egy tehervagonokból összeállított vonatot, amibe beszálltunk és vártuk az indulást. Indulás helyett körülvettek géppuskákkal és felszólítottak, hogy adjuk le a fegyvereinket. Ez megtörtént, és a vonat elindult velünk Budapest felé. Budapestről már villamossal utaztam Gödöllőig, onnan pedig alkalmi kocsival Vác-szentlászlóiig. A falu aránylag nyugodt volt, de érezhető volt a forradalmi hangulat, a fegyvellem hiánya. Ez volt a valkói erdőgondnokságnál is, a vezető főmérnöknek az agresszivitás elől menekülnie kellett Gödöllőre. Eltelt egy pár hét, amíg megnyugodtak a felajzott kedélyek, és visszatért a normális állapot. Amikor az erdőhivatal vezetője is visszatért hivatalába, jelentkeztem szolgálatra, és végeztem a napi munkálatokat.

1919. február 1-jén ismét katonai behívót kaptam. A Kelenföldi Honvédlaktanyában töltöttem 24 hónapot, mint tizedes szereltem le. Leszerelés után jelentkeztem az erdőgondnokságnál, és kértem az akkor már erdőtanácsos Vermes Viktor urat, hogy csak időszakos, alkalmi munkákra foglalkoztasson, mert szeretném elvégezni a négy polgári iskolát, amihez időre is van szükségem. Az engedélyt megkaptam, és így az erdészetnél mint tanulmányi szabadságolt címen voltam nyilvántartva. Még ebben az évben beiratkoztam a Rákosligeti Polgári Iskolába, ahol magánúton két év alatt elvégeztem a négy osztályt. A tanulási idő alatt tanítómesterem nem volt. Alkalmi keresetemből csak a tan-

könyvekre és a vizsgákra jutott. A tananyagot napokra beosztottam, hogy a vizsga idejére el tudjak készülni. Az 1923. tanévben befejeztem a négy polgári iskolát, és jelentkeztem állandó szolgálatra a valkói erdőgondnokságnál. Ezt követően – az eltöltött gyakorlati évek után –, ugyancsak 1923-ban, július 30-án az erdészeti vizsgáló bizottság előtt „jól” megfelelttem, és megkaptam az „Erdőőri Szakvizsgálati Bizonyítvány-t”

A tanulásról a későbbiekben sem mondtam le. Az 1924. évben elkezdtem a felső kereskedelmi iskolát, de ezt időhiány miatt, sajnos, abba kellett hagyni. A napi munka után kevés idő maradt a tanulásra.

1927 március hó 27-én kelt igazgatói rendelettel áthelyeztek a máriabesnyői erdőhivatalhoz, a babati alsó védkerületbe. Lakásom egy erdei, egyszobás kis ház volt a máriabesnyői, MÁV kőbányai megálló mellett. Nem laktam egyedül: voltak albérlőim is, családos erdei egerek. Nappal a kis ház vályogfalában rejtőztek, éjjel pedig – élelem után kutatva – az asztalon hagyott kenyér volt a gyakori áldozat, ha nem zártam el. Előfordult, hogy éjjel a kis lakóim portyázás közben – takarómon – a fülemig is eljutottak, amit már nem tudtam elnézni. A hosszú téli éjszakákon, egyéb híján, ez is szórakozás volt. De akadt más szórakozás is; a tavaszi tisztogató, gyérítő munkálatok közben találtam egy róka-kotorékot. A friss nyomok azt árulták el, hogy a kotorékban róka-család van. Csapdát helyeztem el a kotorékra. Másnap a csapda a kotoréktól cca. 5 méterre – ameddig a lánc és a cölöp engedte – el volt húzva, és a balta, amivel a cölöpöt bevertem, elűnt a cölöp mellől; egy távolabbi bokor mögött találtam meg, a tettes csak a róka lehetett. A róka is megszökött kicsinyeivel együtt, elhagyva a kotorékot.

Az 1928. szeptember 24-én kelt igazgatósági utasításra a galgamácsai erdőhivatalhoz helyeztek szolgálatra. Tencsényi az ecskendi védkerület ellátása. Lakásom a fehérúti szolgálati lakás volt. Az erdei munkálatok mellett szarvasbögés idején a vad megfigyelése, lelövésüknél a segédkezés tartozott rám. Minden eléjtett szarvasbikáért a vadász 50 korona jutalmat adott a vezetőnek. Egy esetben Horthy Jenő volt a kerületben, eredménytelenül. Egy másik alkalommal Ráday Gedeon látogatott a kerületbe, eredménnyel.

Egy újabb alkalommal Horthy Istvánt vezettem a kijelölt bika mozgási helyére. Hajnali szürkület volt. Én vártam Horthy István urat az erdő szélén, aki autóval jött. Elindultunk a bika mozgási helyére, csendben mentünk a kisöport cserkészfűten, amikor gallyzörejt hallottam a sűrű bozótból, ahol a cserkészfűt vezetett át. Jeleztem a vadászomnak, hogy álljunk meg, és figyeljük, mikor jön lövésre a bika; jött és gyanútlanul átsétált a cserkészfűten, lövés nem dördült. Egy lehetőség volt még a bika viszontlátására, ha a sűrűt átszelő, második cserkészfűten meg tudjuk előzni. Ezért gyors léptekkel elértük a második cserkészfűtet, ahol a bika át fog menni. Rövid idő múlva agancscsörrenés jelezte a bika közeledését. Vadászomnak ajánlottam, hogy már most tartsa célba a puskát, hogy ha a bika megjelenik a cserkészfűten, mozdulat nélkül lőni lehessen. A bika jött és kilépett a cserkészfűtre, egy csattanás a puskatuson, a bika megáll, odanéz, dörren a puska, a bika ugrik és összecsik. A hagyományos véres tölgylevél a vadász kalapján, a többi teendő már a kíséző gondja. Megjegyzés: a csattanás a puskatuson kockázatos ugyan, de ha a vad előzőleg nem volt megriaszítva és gyanútlanul mozog, akkor a váratlan zörejre, hangra egy pillanatra megáll és odanéz, ekkor lő a vadász. Bár a futó vad lövése az igazi vadászélmény – igaz, nem szarvasbikára.

Az itteni szolgálati helyemről 1929. október 15-én kelt igazgatói rendelettel áthelyeztek a gödöllői m.kir. állami és koronaauradalmi erdőigazgatóság építésvezetőségéhez. Itt egy újabb munkakörrel ismerkedtem meg, amit nagyon megszerettem. Az építésvezetőség feladata volt az erdőgondnokság épületeinek, útjainak, vasútjainak karbantartása és újak építése. Ezekben a munkálatokban alkalmam volt részt venni, és így a szükséges szakképzettséget is megszerezni. Ezt köszönöm Maczkó István erdőtanácsos építésvezetőnek, aki lehetőséget adott arra, hogy mindazt a tudást, amire szükségem volt a munkáim ellátásához, a gyakorlatban és szakkönyvek segítségével megszerezsem. Itteni munkahelyemen ideiglenes szálláshelyem a Vásár utcai szolgálati épületben volt. Étkezni csak ebédre jártam egy kis egyszobás vendéglátóhelyre. A szobában csak egy asztal volt, aminél mindig csak 4–5 fő étkezhettek. Egy esetben egyedül ebédeltem az asztalnál. Három fiatal, gyakorló erdőmérnök jött ebédelni. Az egyik még a konyhában megkérdezte a vendéglátó asszonytól, hogy ki ebédel

odabent. Mondja a nevem, és hozzáteszi, egyedül van bent, így az asztalnál még van hely. Egyik közülük megszólal: gyertek, elmegyünk addig a postára. Én egy kicsit tovább húztam az „addigot” így még ott voltam, amikor visszajöttek. A konyhában megtudták, hogy még bent vagyok, az „egyik” elment, ketten bejöttek, köszöntöttük egymást, leültek az asztalhoz. Én elindultam a munkahelyemre. Útközben fanyar mosollyal, sajnálkozva arra az „egyre” gondoltam, akit a büszkeség ördöge lebeszélt az ebédről.

Jelenlegi munkahelyemet állandónak találtam, ezért gondoltam családalapításra. 1930. november 9-én feleségül vettem Dobrovich Ilonát, a máriabesnyői postahivatal vezetőjét, aki akkor 25 éves volt, én pedig 32 – egy új élet kezdetén. Lakásunk a feleségem szülei házában volt, a postahivatal is ebben az épületben volt elhelyezve. Az épületben két család részére volt hely. Két szoba-konyha a szülőké, két szoba-konyha – a hivatali helyiséggel együtt – a mi lakrészünk volt. Két évi részletfizetésre egy konyha-, ebédlő- és hálószobabútor vásárlásával széppé és lakhatóvá tettük lakásunkat. Amikor ez az adósság letelt, akkor gondoltunk gyermekáldásra. 1933. szeptember 8-án megszületett kislányunk, Edit. Sajnos, feleségem operációs méhbetegsége miatt több gyermekre nem számíthattunk. A családi ház 3 km-re volt a munkahelyemtől, amit naponta le kellett gyalogolni. Később motorkerékpárt vettem, mert erre nagy szükségem volt a szétágazó munkahelyek eléréséhez.

Az 1935-36. években a galgamácsai Megyerke-pusztán épülő erdőőri lakás munkálatainak tervezése és ellenőrzése rám tartozott.

1937 június-július hónapokban Fábíán-Sebestyén-pusztán az állami csemetekert vízellátására artézi kutat fúrtunk. A fúrást az ottani vállalkozó végezte, az erdészetre tartozó munkálatok ellenőrzését, valamint a felfúrt földrétegekből a mintagyűjtést végeztem. A mélység 332 méter volt, amikor a feltörő víz jelentkezett. Ebből a mélységből is a felfúrt agyagos talajból csigahéjak kerültek elő, amiből őskori lerakódásra lehetett következtetni. A fúrás cc. 25-30 napig tartott, kézi erővel a homokos, iszapos agyagrétegekben. A feltörő víz mennyisége akkor 250-300 liter/perc volt, erősen kénes és gázos. A kész kutat átadtuk az ottani gondnokságnak, azóta nem hallottam róla.

Az 1936-1943. években épült a szentendre-paprét-visegrádi műút, ugyanebben az időben a lepencei és a tahi-édesluki műút is. Az utak tervezését, tengelyvonalak kitűzését Maczkó István m.kir. erdőtanácsos, építésvezető végezte. A hossz-szelvény, kereszt-szelvény elkészítése és a földtömegszámítások munkálatainak nagy részét én végeztem, rövidebb időre beosztott gyakoronokok segítségével. A kivitelező munkák évekig tartottak. A földmunkálatokat, kövek robbantását gyakorlott kubikusok végezték, minden munka kézi erővel történt, kivéve az út hengerelését. A vízáteresztők, hidak tervezését és kivitelezését, ellenőrzését Barta Lajos m.kir. erdőmérnök, később főerdőtanácsos, a kőfaragó- és vasbetonmunkákat helybéli mesterek végezték.

Az útpálya koronaszélessége rézsűinek, árkainak kialakítását kubikusok vállalták. Ez a munka útszakaszonként változott, így a munkabér is más volt a köves és más az agyagos talajban. Ezt a talajminőséget és a velejáró munkabért a kubikus csoportvezetővel egyetértésben állapítottuk meg. Az úton dolgozók átlagos létszáma 100 körül volt. A név szerinti nyilvántartás és a teljesített munka átvétele, bérelszámolás és kifizetés részben énám hárult. A végzett földmunkák tömörítését követte a kőburkolat, ez makadámrendszerrel történt. A köveket helyszínen gyűjtöttük, és a megfelelő méretre kézi erővel törtük.

A Paprét-Visegrád útszakaszba belesett az – akkor már nem működő Ördögánya – Apátkút-völgyi iparvasút, felszedése folyamatban volt, alapjait felhasználtuk a makadámút építéséhez. Ennek a szakasznak az építésénél nagy segítség volt Pankotai Gábor gyakorló mérnök, később a Soproni Egyetem tanára, aki az ott töltött gyakorlati ideje alatt gyakorlati tudását, én tőle elméleti tudásomat fejlesztettem.

Az 1942-1943. évben 7 hónapot töltöttem a Lillafüredi Állami Vasutaknál, ahol, az előírt gyakorlat után, 1943. III. 23-án forgalmi vizsgát tettem. Ezt követően 1943. július 1-jén a 4415/1943. Eln. I. Ki.sz. miniszteri rendelettel kineveztek m.kir. erdészeti üzemi segéd tiszté.

Az 1937-40. években a tahi-édesluki útszakaszt építettük, majd az 1945-46. években a pusztavámi erdei út munkálatainál a földmunkák és műtárgyak készítését ellenőriztem. Ebben az időben az erdőigazgatóság már Budapesten volt, és Sztankó Nándor

főerdőtanácsos volt az igazgató. Ebben az időben a 430/1946 sz. rendvény szerint kaptam az üzemitiszti kinevezésemet. A következő évben a Magyar Áll. Erdőgazdasági Üzemi Központi Igazgatóság 1964/1947 sz. rendeletével üzemi főtisztté nevezett ki. A Budapesti Erdőigazgatóságtól a 22141/1949 sz. rendlettel az Erdőigazgatósági Üzemi Központba, a Terv és Ellenőrzési Főosztályhoz osztottak be 1949. április 5-től 1950. július 14-ig. Itteni munkateendőim voltak az erdőigazgatóságoknál végzett beruházási, építkezési munkálatok terv szerinti végrehajtásának ellenőrzése. A Tervosztály vezetője Pankotai Gábor erdőmérnök volt.

Itt a MÁLLERD központi épületének helyiségében ért az a meglepetés, hogy amint egy kétszemélyes kis asztalkánál ebédemet fogyasztottam, odaállít mellém egy férfi és azt kérdezi: szabad az üres hely? Én igent mondtam. Ő volt az, aki az 1929. évben még Gödöllőn (a három férfi közül az „egyik”) nem ebédelt, mert rangján aluli személy ült az ebédlőasztalnál (úgy láttam, emberemnek azóta megjött az étvágya). Befejeztem az ebédemet, és további jó étvágyat kívánva, a régi fanyar mosollyal elköszöntem.

Innen, átszervezés folytán, az Acsai Üzemegység vezetésével bíztak meg. Itt az én időm alatt nagyobb munkálatok nem voltak. Fiatal akácokban szőlőkaró-termeléssel és erdei gyümölcs (som) gyűjtésével foglalkoztunk. Volt időm újításokkal is foglalkozni. Megterveztem egy famagasságmérőt és egy fűirtó kézi kapát, ezeket házilag előállítottuk. 1950. VII. 15-től 1952. márciusig, az üzemegységek összevonása folytán, az acsai üzemegységet a galgamácsai üzemegységhez csatolták, így kerültem a galgamácsai üzemegységhez vezetőhelyettesi beosztásba. Az 1953. III. 30-án kelt igazgatói rendelettel berendelték az igazgatósághoz műszaki előadónak. Itt az általános karbantartási munkálatokon kívül Csillag Lajos igazgató kezdeményezésére létesítettünk egy nutriatelepet. Erre alkalmas volt a feketepusztai hármashalastó. Egy tóba nutriákat telepítettünk, a tópartra egy telekkel lakást építettünk, melléképületekkel együtt, abban a reményben, hogy a nutriatenyésztés jelentős jövedelmet hoz az erdőgazdaságnak. Évekig tartó kísérletezés után a nutriatenyésztés nem volt gazdaságos, a telep megszűnt, de a tógazdaság és a környékbeli üres területek beerdősítése tovább folytatódott.

1955. XII. 31. kelt, Király Miklós igazgató elvtárs rendelkezésére az erdőn kívüli fásítások intézését vettem át. 1958. I. 1-jétől az erdőgazdaság termelési és birtokpolitikai csoportjánál kaptam beosztást.

1960. I. 1-jén nyugdíjba mentem, havi 1367,-Ft járulékkal. A következő években mint nyugdíjas dolgoztam tovább; birtokpolitikai ügyek intézése, területcserékkal kapcsolatos földmérések és ezek telekkönyvi bejegyzésének intézése. A valkói-libakúti vadászházhoz épülő műút építésénél segédkeztem.

A további évek folyamán a kötelező teendők mellett elkészítettem – kedvtelésből – a vadászat-erdészeti harmonikus, békés együttélését szimbolizáló műkőszobrot, amit az igazgatóság elfogadott, és az épület előtti parkban helyeztettem el. Átszervezés folytán a szobor a valkói erdőhivatalhoz került, a hivatali épület előtti parkban helyeztettem el, karbantartását vállaltam, amíg bírom.

Amikor 1976-ban a Telki Áll. Erdő- és Vadgazdaság megszűnt, és jogutódja a Budakeszi Áll. Erdő- és Vadgazdaság lett, itt továbbra is munkaviszonyban maradtam Tollner György igazgató 183/1976. számú, 1976. július 30-án kelt rendelete alapján. Egyéb teendők mellett felajánlottam, hogy műkőszobrokat csináljak, amiért nem kérek külön munkabért, csak anyagot (mészködara, kevés vashuzal és cement). Ajánlatomat Tollner György elfogadta, és így megkezdhettem a múzsák ostromát, no, nem nagy reménnyel várhattam csókot tőlük, ha az éveimet mérlegelik, de a harcot nem adtam fel. Ebben az időben „Silvanus” címmel megindult egy erdészeti havi folyóirat. Az első példányban láttam a Szilvánusz-szobor töredékeit. A monda szerint egy erdőjáró ember volt, aki nesztelenül járta az erdőt, nyakában egy kecskebőrrel, amiben erdei magvakat gyűjtött és egy kutya kísérte. Ezt a képzeletbeli szobrot készítettem el műkőből, és felállítottuk a budakeszi arborétum egyik üres területére. Elkészítettem a négy évszakot szimbolizáló szobrokat; a tavasz (egy hóvirág), a nyár (egy búzakalász sarlóval és korsóval), az ősz (egy tölgyemakk), a tél (egy behavazott fenyő). Ezeket Szilvánusz körül, a tisztás négy sarkára állítottuk fel. Elkészítettem az „oldott kévét”: ez egy magyar parasztembert ábrázol, amint a viharban szorítja magához az oldott kévét, hogy a vihar el ne hordja. Ezt a műkőszobrot az erdőgazdaság parkjában helyeztettem el a „korsós lány”-t ábrázoló szobrot is.

Majd később a budakeszi vadasparknál levő vendéglátóépület elé helyeztem el egy madáretető lány és egy őzet etető leány szobrot. Sajnos, a vandálok ezeket rövid idő alatt lerombolták. A vadaspark bejárata előtt helyeztem el egy bagolyszobrot, ami később az, 1978-81-es években a vadaspark kerítésén belülrre került, így megmenekült a vandálok elől.

Készítettem 3 szobrot – úgy kedvtelésből – a Gödöllőn működő Híradástechnikai Honvédségnek is. Egy szobor, a „béke óre” egy honvédot ábrázol puskával a kezében, talpazatra helyezve. Egy másik egy távbeszélőelosztó készülék mellett álló és azt szerelő embert ábrázol. Mind a két szobor a Dózsa György úti telepen lett elhelyezve. A harmadik szobor egy kör alakú kis medence, benne egy nagy halat magához szorító gyerek, a hal száján vízszugárral. Ez a szobor a honvédek veresegyházi üdülője elé lett felállítva. Az ezt követő években még egyszer-egyszer elmentem meglátogatni a szobraimat, és ha kellett, kisebb javítást, felújítást végeztem – néha még most is végzek rajtuk. Nékem ez azt jelenti, mint egy anyának a gyermekgondozás.

Elemi iskolás gyerek voltam, amikor felébredt bennem a természet szeretete – mint a legtöbb falusi gyerekben. Szerettem barangolni az erdők sűrű bokrai között, ahol madarak fészkeltek. Szerettem a mezőt a rétek virágjaival, kis patakocskájával, a víz fölött röpködő színes szitakötőkkel és a vízben úszkáló orvosi piócákkal (ezek ismeretére nagyanyám tanított). Az élővilág szeretetéből alakult ki bennem a művészet szeretete is, a festészet, szobrászat, zene, stb., de mindezeknek magas szintű megtanulása egész embert kívánt, megfelelő anyagi támogatással. Sajnos ez nálam hiányzott. De nem mondtam le a művészetről! Szabadidőm kitöltésére kedves élmény volt – és még ma is az – egy-egy kép megfestése és egy kis muzsika a hegedűmön. A nyugdíjas éveimben anyagi megtakarítást is jelentett a szobrászat szeretete. Magam készítettem el az édesanyám síremlékét az 1976. évben. Ez egy domborműves síremlék, édesanyám és két előbb elhunyt kis húgom képét ábrázolja. A vácszentlászlói temetőben van. Elkészítettem még a családi síremléket is, ez is domborműves kivitelben: egy letört tölgyfacsonkra támaszkodó, virágot tartó női alakot ábrázol. Sajnos, a feleségem már 1985 óta – 83 éves korában – a máriabesnyői temetőben, a síremlék alatt nyugszik. A sír-

hoz gyakran kilátogatunk, leányom és két unokám – Endre és Román – gondoskodnak arról, hogy a síron a virágok ne hervadjanak el. Én egyedül szeretek kimenni a sírhoz, ott úgy érzem, nem vagyok egyedül. Állok a sír mellett és gondolataim messze a múltban járnak, miközben megszólal egy képzeletbeli hang; az Ő hangja: Halkan súgja a fülemben: „Emlékszik még arra a napra – öt évvel a házasságunk után –, amikor azt mondtam, hogy nem fogom leélni az életemet magával? Nagyon ingerült voltam akkor; az öt évre még ráadtam ötvenet, többre már nem jutott.” Egy szálgárga rózsa kiesett a vázából, visszahelyeztem, és a megszokott hegyi úton elindultam hazafelé.

Édesanyám sírját a távolság miatt már nem tudom gyakran látogatni. A műköből készült síremléket ajánlatos legalább évente egyszer letisztítani és cementlével lemázolni. Így az előforduló repedések betömődnek és a műkő a téli fagyoknak jobban ellenáll. Igyekszem alkotásaimat – amennyire fizikai erőm engedi – jó karban tartani. Örömmel járom azokat a helyeket, ahol fiatalkoromban facsemetét ültettünk, és most, 70 év után megállok a kis csemetékből magasba törő tölgyfák alatt és köszöntjük egymást, mint apa a gyermekét. Alkalmadtán meglátogatom azokat a helyeket is, ahol valamilyen maradandó építkezésnél dolgoztam (utak, hidak, épületek), figyelem, hogy évtizedek után milyen változást látnak rajtuk. Megkülönböztetett szeretettel járok el a valkói erdészethez, ahol kezdőéveimet töltöttem, odafűznek szép, fiatal emlékeim. A hivatal mellett van a Gödöllő felé vezető műút. Az út szélén állt egy évszázados tölgyfa, aminek egyik ágát levágtuk, mert száradóban volt. A levágott ág helyére egy szarvasfejet festettem a két agancs közt kereszttel (Hubertusz-jelvény), főnököm, Vermes Viktor erdőtanácsos kívánságára. Évtizedek múltán a fa kiszáradt, a kép is vele pusztult. Helyette odavittük – a már előbb említett – erdészek-vadászok harmonikus együttélését szimbolizáló műkőszobrot. Ma is ott van az épület előtti kertben, időnként felújítom. De ott van az irodai ablak előtt, az évszázados tölgyfa alatt az első világháborúban elesett erdészek nevét megőrző emléktábla is, ez sem marad ki a felújításból. Ezt az emléktáblát Kocsárdi Károly, az akkori erdészvezető helyezte el az említett fa alatt, az erre a célra épített kőoszlopba. Ez akkor történt, amikor a régi erdőigazgatóság épületet lebontották és az ott őrzött emléktáblának további

megőrzésére ez volt a megfelelő hely. Remélhetőleg még sokáig fog állni az évszázados tölgy, alatta az első világháborús emléktáblával és a parkban a szobor; ha megfelelő gondozást kap, de az idő múlásával ezek is elkallódnak.

Egy élet évszázada vége felé ballagva kérdezem magamtól, mit hagytam magam mögött az elmúlt évek során, volt-e értelme az életemnek. Építő tagja voltam-e a társadalomnak és az erdészeti nagy családjának? Ha visszalapozgatom az éveimet, akkor mondhatom, hogy úgy érzem, az elvárásoknak igyekeztem megfelelni, amit munkaadóim az alábbi kitüntetésekkel jutalmaztak:

1960. április 4-én „Kiváló Dolgozó”, 1988 decemberében ugyancsak „Kiváló Dolgozó” kitüntetést kaptam. 1997 augusztusában munkásságom érdeme jeléül a „Kaán Károly” Emlékéremmel tüntettek ki. Ezeket a kitüntetéseket a mindenkori erdészeti vezetőinek nagyon köszönöm. Úgy érzem, többet kaptam, mint én adni tudtam az erdészeti fejlesztése érdekében. A munkálatokhoz szükséges technikai szakismereteket részben könyvekből, részben gyakorlat útján, magánúton szereztem meg, amit a vizsgáztató bizottságok is elfogadtak.

Amikor ezeket a sorokat írom, közel járok az emberi kor elérhető határához. Felmerül a kérdés, hogy hol a határ. A tudós genetikusok szerint 120 év körül lehetséges. Én még csak a 99. év vége felé járok. Édesanyám 93 évig élt. A második törvényes férjétől, Nagy Józseftől 4 gyermeket szült, ezek közül egy fiú és 3 lány, közülük sajnos már csak Mária húgom van életben. Vérbeli apámnak, Kurunczi Flóriánnak (90 évig élt) a törvényes felesége 5 gyermeket szült, ezek közül három fiú és két leány, sajnos már egy sem él. Kurunczi Flóriánnal – törvénytelen apámmal – csak születésem után, évtizedekkel később kerültem kapcsolatba. Amikor a zsidótörvény megjelent, igazolni kellett származásomat. Ekkor kerestem fel apámat, aki szeretettel fogadott, és készséggel elismerte apaságát, amit hivatalosan is igazolt. Ez időtől megmaradt a kapcsolat apai féltestvéreimmel. Így a legutóbb elhunyt János öcsém családjával is, amit feleségének, a család szerető szívű Rózsikájának köszönhetünk. Úgyisintén az anyai ági féltestvéreimmel is változatlanul tartom a kapcsolatot. Velük már a gyermekkori években kialakult és megmaradt a kölcsönös szeretet. Kedves emlékek fűznek anyai nagybátyámhoz, Szódi Mi-

hályhoz és családjához. A négy gyermeke közül még ketten élnek. Mariska és Ágneska, az utóbbi gyakran jár ide, Máriabesnyőre az itt lakó unokáját látogatni. Így időnként engem is meglátogat. Én is itt lakom a kétszer elvált, nyugdíjas lányommal és Katona Román gépészmérnök unokámmal. A másik unokám, Molnár Endre fogorvos, családos, három kislány édesapja. A felesége – Gergely Olívia – szintén az egészségügy szolgálatában dolgozik, belgyógyász szakorvos. Gödöllőn laknak saját háromszobás lakásukban, aminek megszerzésében nagy része volt Gergelyné anyukának is, de nagy része van az unokák gondozásában is, amiért hálából a család és az unokák nagy szeretettel és tisztelettel fizetnek.

Ez a ház, amiben lakunk, valamikor az 1800-as évek elején vályogból épült. Azóta legalább 4-5 gazdát cserélt. Feleségem anyai nagyapja, Pintér Erazmus Valkón, Ligetpusztán volt erdész. Nyugdíjazása alkalmával vásárolta meg a házat előző tulajdonosától, majd később leányuk, Pintér Rozália kapta meg a házat, és nyugdíjas férjével, Dobrovitz Ferencsel és 4 gyermekével ide költözött. Leányukkal, Ilonával és testvéreivel itt ismerkedtem meg, és az 1930. évben történt házasságkötésünk után én is ideköltöztem. Itt, a házban volt elhelyezve egy kis postaügynökség, amit kezdetben feleségem fivére, Ferenc kezelt. Később az ügynökség postahivatallá fejlődött, és a feleségem, mint képesített postamester, kapta meg a kezelését. Feleségem szülei halála után a ház fele eladásra került és megmaradt két szoba, konyha, előszoba, a postahivatali helyiséggel együtt. Feleségemtől 1946 után – klerikális beállítottságára hivatkozva – elvették a posta vezetését. Így állás nélkül maradt. Nagyon csekély nyugdíjat is csak évek múltával kapott. Leányunk időközben, 1958-ban férjhez ment Molnár Endre erdőmérnökhöz, akitől 1964-ben elvált, és Endre nevű unokámmal együtt itt maradtak velünk a családi házban.

Később leányom ismét férjhez ment Katona Román filozófushoz, aki – leányommal együtt – az Agrártudományi Egyetem dolgozója volt. Az egyetem lakótelepén kaptak két szoba összkomfortos lakást. Itt éltek az 1975-ben bekövetkezett válásukig. Így leányom az időközben született Román nevű gyermekével hazaköltözött. Ettől kezdve feleségemmel, leányommal és két unokámmal éltünk a családi házban. 1984-ben Endre unokám meg-

házasodott és elköltözött. 1985-ben – mint azt már az előzőekben említettem – szeretett feleségem elhalálozott, nagy bánatot és úrt hagyva maga után. Ettől kezdve hármásban élünk együtt: leányom, Román unokám és jómagam. Ezt követően a háztartás vezetését és gondjait leányomnak kellett átvennie, édesanyja elvesztése miatt ugyan nagy lelki fájdalommal de a kis család érdekében szeretettel vállalta. Jelenleg már ő is nyugdíjas.

Végezetül még egy pillanat ! Szeretném megemlíteni az „Élet és Tudomány” heti folyóirattal történt kapcsolatomat. A lap szerkesztősége az 1995. évi 47. sz. lapjában megjelentetett egy felhívást, mely szerint kereste a lap legrégibb és legöregebb olvasóját. A legidősebb olvasó „személyre szóló örökös előfizetést” nyerhet. Jelentkeztem, és 1996. február. 18-án kelt levélben értesítést kaptam szerkesztőségtől, hogy én vagyok a legidősebb olvasójuk és szeretnének velem a lakásomon egy interjút készíteni. Ez meg is történt. Ezt követően az 1996. 12. számú „Élet és Tudomány” címlapján megjelent a fényképem, mint a lap legidősebb olvasója, benne a rólam szóló cikkel. A lap megjelenése után eltelt egy-két hét, amikor egy férfi keresett a lakásomon azzal, hogy kint ül a kocsiban az édesanyja, aki szeretne velem beszélni. Kimentem és bemutatkoztam az autóban ülő idős asszonynak. Kiderült, hogy Vermes Rózsikával állok szemben. Mint már említettem, az 1916-26-os években a Vermes családnál dolgoztam. Őt gyermekük közül most a legkisebb lányuk keresett fel – 75 év után. Rózsika olvasta a lapot és benne a lakásom címét. Ezért tudott meglátogatni. Pár hét múltán én is meglátogattam őt balatonszentgyörgyi lakásán, ahol egyedül él ugyan, de a szomszéd házban lakik a leánya és az unokája, így nincs teljesen egyedül. Az élet sok érdekes dolgot produkál. Ezt a találkozást az „Élet és Tudomány”-nak köszönhetem.

Befejezésül köszönöm az isteni gondviselésnek, hogy erőt és egészséget adott és még ad a földi élet betöltéséhez.

Korsós lány
(Budakeszi)

Ózetető lány (Budakeszi) Madáretető lány (Budakeszi)

Elpusztult

Bagoly
(Budakeszi)

Évszakok
(Budakeszi)

*Erdész-vadász
(Valkó)*

*Silvanus
(Budakeszi)*

*Oldott kéve
(Budakeszi)*

Béke öre (Gödöllő)

Szükökiút (Veregyház)